

علوم و فنون ادبی ۱

۱- اگر ابیات زیر را بر اساس داشتن اصطلاحات عرفانی، داشتن قافیه دشوار و داشتن مفاخره مرتب کنیم، کدام گزینه درست خواهد بود؟

الف) نیست اقلیم سخن را بهتر از من پادشا / در جهان ملک سخن راندن مسلم شد مرا

ب) ز عدل شاه که زد پنج نوبه در آفاق / چهار طبع مخالف شدند جفت وفاق

ج) فاعل جنبش است و تسکین است / وحده لا شریک له این است

۱) ج - الف - ب ۲) ج - ب - الف ۳) الف - ب - ج ۴) الف - ج - ب

۲- کدام مورد درباره زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم هجری درست نیست؟

۱) نشر و گسترش زبان فارسی در هندوستان و آسیای صغیر.

۲) شاعران آذربایجان سبک شعر فارسی را از آن‌چه در دیگر نواحی ایران یا پیش از آن رایج بود، متمایز ساختند.

۳) حکمت و دانش و اندیشه‌های دینی نیز در شعر این دوره، تأثیری عمیق بخشید و جزئی از مضامین شعری شد.

۴) سبک شعر در حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم متحول شد و عمدتاً با شیوه شاعری پیش از آن، متمایز گردید و مقدمه ظهور «سبک عراقی» در شعر فارسی شد.

۳- دوره سروده شدن کدام بیت با دیگر ابیات متفاوت است؟

۱) هوا گنتی از نیزه چون بیشه گشت / خور از گرد اسپان پراندیشه گشت

۲) اگر مرا ندی ارجعی رسد امروز / وگر بشارت لاتقنطوا رسد فردا

۳) مگر به ساحت گیتی نماند بوی وفا / که هیچ انس نیامد ز هیچ انس مرا

۴) صورت خود در آینه دل خویش / به توان دید از آنکه در گل خویش

۴- با توجه به شعر زیر کدام گزینه درست است؟

«بود شهری بزرگ در حد غور / واندر آن شهر مردمان همه کور

پادشاهی در آن مکان بگذشت / لشکر آورد و خیمه زد بر دشت

داشت پیلی بزرگ با هیبت / از پی جاه و حشمت و صولت

مردمان را ز بهر دیدن پیل / آرزو خاست زانچنان تهویل

چند کور از میان آن کوران / بر پیل آمدند از آن عوران

آمدند و به دست می‌سودند / زانکه از چشم بی‌بصر بودند

هریکی را به لمس بر عضوی / اطلاع اوفتاد بر جزوی

هریکی دیده جزوی از اجزا / همگان را فتاده ظن خطا

هیچ دل را ز کلی آگه نی / علم با هیچ کور هم‌ره نی

از خدایی خلایق آگه نیست / عقلا را در این سخن ره نیست»

۱) شعر در قالب مثنوی سروده شده است. شاعر مقصود خود را در قالب تمثیل و داستان بیان کرده است. در این شعر لغات عربی به‌کار رفته است.

۲) مقصود اصلی شعر شکایت و انتقاد اجتماعی است. در شعر واژگان مهجور فارسی به‌کار نرفته است. در این شعر تشبیه به‌کار نرفته است.

۳) شعر مضمونی عرفانی دارد. این شعر با توجه به ویژگی‌های آن مربوط به سده ششم هجری نیست. زبان شعر ساده است.

۴) در شعر واژگان مهجور فارسی به چشم می‌خورد. در شعر لغات عربی به‌کار نرفته است. این شعر با توجه به ویژگی‌های آن، در قرن ششم هجری سروده شده است.

۵- کدام بیت دارای ویژگی‌های «مضمون عرفانی، کاربرد لغات عربی و تشبیه غیرحسی» است؟

۱) کاشکی دل نبودیم که مرا / این‌همه درد و سختی از دل خاست

۲) این تنم از هجر تو چون برگ بید اندر خزان / این دلم در عشق تو چون توزی اندر ماهتاب

۳) اول غسلی بکن زین سوی نیل عدم / پس به تماشا گذر آن سوی مصر بقا

۴) همی به روی تو ماند بهار دیباروی / همه سلامت روی تو و بقای بهار

۶- کدام گزینه در مورد ویژگی‌های نثر در سده‌های پنجم و ششم هجری درست نیست؟

۱) در نیمه قرن پنجم با دوره بلوغ نثر فارسی مواجه می‌شویم و در قرن ششم و اوایل قرن هفتم آن را در حال پختگی و کمال می‌یابیم.

۲) در این دوره تألیف کتاب در موضوع‌های گوناگون علمی رواج یافت و نثر ساده به کمال رسید و نثر مصنوع هم رایج شد.

۳) در این دوره خواجه عبدالله انصاری نثر موزون را به کمال رسانید؛ آن‌چنان که می‌توان آثار وی را سرآمد همه نثرهای موزون فارسی شمرد.

۴) از عمده‌ترین دلایل توجه نویسندگان به فارسی نویسی، گسترش عرفان و تصوف و شکل‌گیری دولت غزنوی و بهره‌گیری از دبیران و نویسندگان تربیت‌یافته در خراسان و عراق است.

۷- کدام گزینه نثر موزون نیست؟

- ۱) وجود او دل‌ها را کرامت است! شهود او جان‌ها را ولایت است! نادر یافته در عیان، و شیرین در حکایت است!
- ۲) اول راز با عاشقان است، آخر نیاز آشنایان است، میانه ناز عارفان است و راز عاشقی تا نیاز آشنایی هزار منزل است.
- ۳) و اعمال جهودان آن است که به دعوی می‌گفتند که ما پذیرنده توراتیم و بر شریعت موسی ایستاده، رب‌العالمین گفت: این اعمال که دعوی می‌کنند باطل است و تباہ.
- ۴) ای شنوایی که همه آوازا شنوی، ای دانایی که به همه رازها رسی، ای بینایی که همه دورها بینی.

۸- متن کدام گزینه با متن زیر هم‌دوره است؟

«و سزاوار محنتی که دران صبر کرده شود آن است که در دفع آن سعی نمودن ممکن نباشد. و گفته‌اند «بزرگ‌تر نیکوئی‌ها رحمت و شفقت است، و سرمایه دوستی مواسا با اصحاب، و اصل عقل شناختن بودنی از نابودنی و سماحت طبع به امتناع طلب آن».

۱) تا بعد از آن که شربت‌های شدائد چشیدم و ضربت‌های مکاید کشیدم، خائب و خائف به شهر طائف رسیدم، هم از گرد راه قصد جامع کردم و روی بدان مجامع آوردم، که از آداب غربت یکی آن است که در هر تربت قدمی نهی بدایت از معابد و آغاز از مساجد باید کرد.

۲) و گفت آن چه پرسیدند که صفت خدای عزّ و جلّ ما را بگوی، پیغمبر علیه‌السلام گفت خداوند من بی‌چون و چگونه است، او را چون و چگونه نتوان گفتن از بهر آن که او به هیچ چیز مانده نیست و هیچ چیز بدو بنماند. گفت صفت خداوند من این است که او خویشتن را گفته است، و بیش از آن که او گفته است او را صفت نتوان کرد.

۳) آن‌که چون خدای عزّ و جلّ آدم را بیافریده بود، گفت: یا آدم بدان که من ابلیس را از بهر تو براندم و به لعنت کردم، و ابلیس دشمن تو است و آن جفت تو حوّا. هشیار باشید که شما را نفریباند و از بهشت بیرون او کند که آن‌گاه شما بیچاره مانید.

۴) یک روز داود و لقمان با هم نشستند. داود زره همی کرد. لقمان آن ندیده بود و ندانست که آن چه کار را شاید. خواست که بپرسد، باز از روی حکمت خاموش گشت. چون داود زره تمام کرد، لقمان را گفت: این را درپوش تا بنگرم که نیک آمده است یا نه. پس گفت این نیک چیزی است مر حرب را.

۹- با توجه به متن زیر کدام گزینه درست است؟

«اما شاعر باید که سلیم‌الفطره، عظیم‌الفکره، صحیح‌الطبع، جید‌الرویه، دقیق‌النظر باشد، در انواع علوم متنوع باشد و در اطراف رسوم مستطرف، زیرا چنان که شعر در هر علمی به کار همی شود هر علمی در شعر به کار همی شود. و شاعر باید که در مجلس محاورات خوش‌گوی بود و در مجلس معاشرات خوش‌روی».

۱) متن متعلق به دوره سامانی است. زبان متن ساده و جمله‌ها کوتاه هستند و نویسنده سعی کرده است از واژگان فارسی استفاده کند.

۲) از ویژگی‌های متن به این موارد می‌توان اشاره کرد: حذف فعل بدون قرینه، بیشتر بودن واژگان فارسی نسبت به لغات عربی، دشوار بودن زبان متن.

۳) این متن ویژگی‌های نثر قرن ششم را دارد. کاربرد ترکیبات دشوار و لغات مهجور عربی و حذف فعل به قرینه از ویژگی‌های متن است.

۴) نثر متعلق به سده ششم هجری است. در متن سجع به کار نرفته است. حذف فعل به قرینه و کاربرد واژگان دشوار عربی از ویژگی‌های آن است.

۱۰- متن کدام گزینه نثر فنی است؟

۱) و آن چه می‌گویم نه از برای آن می‌گویم تا بر رای ملک در حادثه خویش خطائی ثابت کنم یا عیبی و وصمتی به جانب او منسوب گردانم، اما حسد جاهلان در حقّ ارباب هنر و کفایت، رسمی مألوف و عادت مستمر است و بسته گردانیدن آن طریق متعذّر، *إِنْ يَحْسِدُونِي فَأَنْتَى غَيْرُ لَائِمِهِمْ/ قَبْلِي مِنَ النَّاسِ أَهْلُ الْفَضْلِ قَدْ حَسِدُوا*

۲) ای شنونده آوازا، ای بیننده نمازا، ای شناسنده نام‌ها، ای رساننده گام‌ها، ای مبرّا از عوایق، ای مطلع بر حقایق، ای مهربان بر خلائق، عذرهای ما بپذیر که تو غنی و ما فقیر و بر عیب‌های ما مگیر که تو قوی و ما حقیر، از بنده خطا آید و ذلت و از تو عطا آید و رحمت.

۳) یکی از بزرگان گفت پارسایی را چه گویی در حق فلان عابد که دیگران در حق وی به طعنه سخن‌ها گفته‌اند گفت بر ظاهرش عیب نمی‌بینم و در باطنش غیب نمی‌دانم.

۴) آن سلطان دنیا و دین، آن سیمرغ قاف یقین، آن گنج عالم عزلت، آن خزینه سرای دولت، آن شاه اقلیم اعظم، آن پرورده لطف و کرم، پیر وقت ابراهیم بن ادهم رحمه‌الله علیه، مفتی وقت بود، و صدیق دولت بود، و حجت و برهان روزگار بود، و در انواع معاملات ملت و اصناف حقایق حظی تمام داشت.

۱۱- متن کدام گزینه دارای ویژگی‌های نثر داستانی، کاربرد تشبیه و کاربرد لغات عربی است؟

۱) و پیر رعنا مباش که گفته‌اند که پیر رعنا بتر و بپرهیز از پیران ناباک. انصاف پیری بیش از آن بده که انصاف جوانی که جوانان را اومید پیری بود و پیران را جز به مرگ اومید نباشد. و جز به مرگ اومید داشتن وی محال باشد از آنکه چون غله سپید گشت اگر ندروند خود بریزد، و همچنین میوه که پخته گشت اگر نه‌چینند خود از درخت بیوفتند.

۲) به روزگار خسرو زنی پیش بزرجمهر آمد و از وی مسئله‌ای پرسید و دران حال بزرجمهر سر آن سخن نداشت گفت ای زن اینکه تو همی پرسی من ندانم. این زن گفت پس تو که این ندانی این نعمت خدایگان ما به چه چیز می‌خوری؟ بزرجمهر گفت: بدان چیز که دانم؛ بدانکه ندانم ملک مرا چیزی نمی‌دهد و باور نداری بیا و از ملک بپرس تا خود بدانچه ندانم مرا چیزی همی دهد یا نه.

۳) آورده‌اند که در آب‌گیری دو بط و یکی باخه ساکن بودند و میان ایشان به حکم مجاورت دوستی و مصادقت افتاده. ناگاه دست روزگار غدار رخسار حال ایشان بخراشید و سپهر آینه‌فام صورت مفارقت بدیشان نمود، و در آن آب که مایه حیات ایشان بود نقصان فاحش پیدا آمد. بطان چون آن بدیدند به نزدیک باخه رفتند و گفتند: به وداع آمده‌ایم، پدرود باش ای دوست گرامی و رفیق موافق. باخه از درد فرقت و سوز هجرت بنالید و از اشک بسی درّ و گهر بارید.

۴) و معالج باید که تجربت بسیار کند و تجربت بر مردم معروف و مشهور نکند و باید که خدمت بیمارستان‌ها کرده باشد و بیماران بسیار دیده و معالجت بسیار کرده باشد تا علت‌های غریب بر وی مشکل نشود و اعلاال اعضا و احشا بر وی نپوشد و آنچه اندر کتب خوانده باشد به رأی‌العین همی بیند و به معالجت اندر نماند.

۱۲- کدام متن دارای «موازنه» است؟

- ۱) با قضا پنجه مزن ای تند و تیز / تا نگیرد هم قضا با تو ستیز
۲) بعد ازین اندر پی صیدی میا / تا نگردد تلخ بر ما این گیا
۳) زر قلب و زر نیکو در عیار / بی‌محک هرگز ندانی زاعتبار
۴) این خورد زاید همه بخل و حسد / وان خورد زاید همه نور احد

۱۳- اگر ابیات زیر را براساس داشتن آرایه «ترصیع، موازنه و تشبیه» مرتب کنیم، کدام گزینه درست خواهد بود؟

الف) سخن هرچه گویم همه گفته‌اند / بر باغ دانش همه رفته‌اند

ب) هم تابش اختران ز رویت / هم جنبش آسمان برایت

ج) کزیشان بود تخت شاهی به جای / وزیشان بود نام مردی به پای

- ۱) ج - الف - ب
۲) ب - ج - الف
۳) الف - ب - ج
۴) ب - الف - ج

۱۴- همه ابیات زیر دارای «ترصیع» هستند به جز

۱) ای کریمی که بخشنده عطایی و ای حکیمی که پوشنده خطایی

۲) شکرشکن است یا سخن‌گوی من است / عنبرذقن است یا سمن‌بوی من است

۳) وانجا که پیش‌بینی باید موفق / وانجا که پیش‌دستی باید مظفری

۴) ای آن‌که مر عدو را صبری و حنظلی / وی آن‌که مر ولی را شهدی و شگری

۱۵- در کدام بیت «موازنه» به کار نرفته است؟

۱) کریمُ السَّجَايا جَمیلُ الشَّیمِ / نبی البرایا شَفیعُ الأمَمِ

۲) چرخ ارچه رفیع، خاک پایت / عقل ارچه بزرگ، طفل راحت

۳) به خودش کس شناخت نتوانست / ذات او هم بدو توان دانست

۴) خالق و رازق زمین و زمان / حافظ و ناصر مکین و مکان